

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะได้กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวเหตุผล ทฤษฎีที่สำคัญ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานภาพทั่วไปของครู
๒. เพื่อศึกษาการใช้ครูในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ การปฏิบัติงานของครู ปัญหาการใช้ครู การใช้ครูด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การสอน การใช้ครูไม่ตรงตามวุฒิ และ จำนวนเวลาการทำงานของครู
๓. เพื่อประมาณค่าความสูญเสียทางการศึกษาที่มีสาเหตุมาจากการลาของครู

แนวเหตุผลทฤษฎีที่สำคัญ

การใช้ครูไม่เต็มที่ตั้งซึ่งอาจจะมาจากสาเหตุใด ๆ ก็ตาม เป็นปัญหาหนึ่งที่ก่อให้เกิดความสูญเสียทางการศึกษา จึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อหาทางแก้ไข

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ตัวอย่างประชากรประกอบด้วยครู และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศจำนวน ๑,๖๓๕ คน ทำการสุ่มตัวอย่างประชากรโดยวิธีแบ่งชั้นทั้งในการเลือกจังหวัด อำเภอ โรงเรียน และครู จากแต่ละภาคภูมิศาสตร์ของประเทศไทย คือ

ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ การสุ่มจังหวัดนั้นสุ่มมาร้อยละ ๒๐ ของจำนวนจังหวัดในแต่ละภาคภูมิศาสตร์ ได้จำนวนจังหวัดทั้งสิ้น ๑๔ จังหวัด การสุ่มอำเภอสุ่มมาร้อยละ ๕๐ ของอำเภอที่มีโรงเรียนมัธยมศึกษา จากจังหวัดที่เลือกได้รวม ๒๒ อำเภอ ส่วนการสุ่มโรงเรียนนั้นสุ่มจากอำเภอที่เลือกได้อำเภอละ ๑ โรงเรียน รวม ๒๒ โรงเรียน ได้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ ๒๒ คน และสุ่มเลือกครูมาร้อยละ ๕๐ ของจำนวนครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้ครูรวม ๑,๕๗๗ คน รวมตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูทั้งสิ้น ๑,๖๓๙ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ๒ ชุดคือ แบบสอบถามครูและแบบสอบถามผู้บริหาร เกี่ยวกับสถานการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้ตอบ การใช้ครูและความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของครู โดยศึกษาแนวการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่โรงเรียนในตัวอย่างประชากร จำนวน ๒๐ โรงเรียน เพื่อหาข้อบกพร่อง และแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย

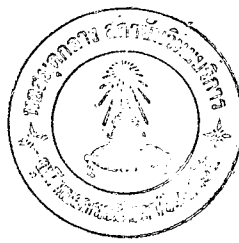
๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดการนำแบบสอบถามไปส่งแก่ผู้ตอบและเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง และผู้ร่วมวิจัยคนอื่น ๆ ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำคำตอบจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่ามัธยิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วจึงนำเสนอในรูปตารางกิ่งบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

๑. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้
จำนวนผู้บริหารชายมากกว่าผู้บริหารหญิง แต่จำนวนครูหญิงมากกว่าครูชาย

ชาย

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๔๐-๔๕ ปี ส่วนครูส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า ๓๐ ปี

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีคู่สมรส ส่วนครูส่วนใหญ่เป็นโสด ทั้งผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและครูส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีเวลาปฏิบัติราชการในโรงเรียนจนถึงปัจจุบันอยู่ระหว่าง ๑๐-๑๔ ปี ๑๕-๑๙ ปี และสูงกว่า ๒๔ ปี ส่วนครูมีเวลาปฏิบัติราชการในโรงเรียนจนถึงปัจจุบันต่ำกว่า ๕ ปี

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีเงินเดือนสูงกว่า ๓,๐๐๐ บาท ส่วนครูมีเงินเดือนอยู่ระหว่าง ๑,๕๐๐-๑,๘๘๘ บาท

๒. สถานภาพในการปฏิบัติงานของครู ปรากฏผลดังนี้

ครูส่วนใหญ่สอนตรงกับวิชาเอก มีจำนวนชั่วโมงสอนอยู่ระหว่าง ๑๖-๒๐ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ทำหน้าที่ครูประจำชั้น ๑-๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ทำงานด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การสอนหรืองานประจำชั้น ๑-๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และเตรียมการสอนล่วงหน้าตลอดสัปดาห์

๓. ปัญหาการใช้ครู ปรากฏผลดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ ประสบปัญหาการใช้ครูในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ มีครูไม่เพียงพอ มีครูเกินความต้องการ ครูมีความสามารถไม่ตรงกับวิชาที่สอน ครูไม่ชอบสอนในบางวิชา และปัญหาอื่น ๆ คือ ครูไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ อาคารเรียนอยู่ห่างกันมาก และขาดครูในบางสาขาวิชา

๔. ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการปฏิบัติงานของครู ปรากฏผลดังนี้

ครูและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจต่อการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับปานกลางตรงกัน ยกเว้นในเรื่องความตรงต่อเวลา การร่วมมือกันทำงาน การประชุมปรึกษางานกัน การตั้งใจทำงาน และการปล่อยชั้นให้ว่างไม่มีครูเข้าสอน ซึ่งผู้บริหารมีความพอใจ อยู่ในระดับมาก แต่ของครูอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด

๕. การประมาณค่าความสูญเสียค่าทางการศึกษาที่มีสาเหตุมาจากการลาของครู
ปรากฏผลดังนี้

โดยเฉลี่ยครู คนได้รับเงินเดือน ๆ ละ ๑,๔๔๘.๕๒ บาท หรือ ๖๖.๒๘ บาท
ต่อ ๑ วัน และโดยเฉลี่ยครู ๑ คนมีจำนวนวันลาปีละ ๕.๖๒ วัน เพราะฉะนั้นรัฐต้องสูญเสียเงินไปเนื่องจากการลาของครูระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ๓๔,๔๕๐ คน ในปีการศึกษา
๒๕๑๘ เท่ากับ $๖๖.๒๘ \times ๕.๖๒ \times ๓๔,๔๕๐ = ๑๒,๘๓๒,๒๘๐.๕๐$ บาท

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการวิจัย ทำให้ทราบข้อเท็จจริงซึ่งควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

๑. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพทั่ว ๆ ไปของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและของครู ซึ่งพบว่า ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี ต่างกับการวิจัยในอดีตที่ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูในระดับมัธยมศึกษา มีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อยกระดับฐานะความรู้ของตนให้สูงขึ้น และการรับบรรจุครูเข้าสอนในระดับมัธยมศึกษาปัจจุบันก็รับครูที่มีวุฒิปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามยังมีครูถึงร้อยละ ๔๔.๖๘ ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งอาจเป็นเพราะว่ายังสอบเข้าศึกษาต่อไม่ได้ หรือยังไม่ได้รับอนุญาตให้ลาศึกษาต่อ หรือเป็นครูที่รับราชการมานานแล้วเลยขาดความกระตือรือร้นในการศึกษาต่อ นอกจากนี้ยังพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วผู้บริหารได้รับเงินเดือน ๆ ละ ๓,๔๕๑.๙๕ บาท และครูได้รับเดือนละ ๑,๔๔๘.๕๒ บาท ซึ่งสูงกว่าเงินเดือนผู้บริหารและครูที่ สมพันธ์ุ์ เลขาธิการวิจัย ในเขตการศึกษา ๖ ปีการศึกษา ๒๕๑๓ ๓๘.๐๙% และ ๘๐.๙๓% ตามลำดับ

๒. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพในการปฏิบัติงานของครู พบว่าครูส่วนใหญ่ถึงร้อยละ ๙๔.๓๑ สอนตรงกับวิชาเอกหรือวิชาที่ตนถนัด และมีชั่วโมงสอน ๑๖-๒๐ ชั่วโมง หรือเฉลี่ย ๑๘ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งตรงกับเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงว่าสถานภาพในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้น

เมื่อเทียบกับผลการวิจัยของ เรื่อง เจริญชัย^๑ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ พบว่าครูโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่สอน ๒๑-๒๔ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และมีครูที่สอนตรงกับวิชาเอกเพียงร้อยละ ๕๕.๒๐ เท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเห็นความสำคัญของการสอนตรงกับวิชาเอกหรือวิชาโทมากขึ้น และมีการกระจายกำลังครูที่ดี

สำหรับการทำงานด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การสอนหรืองานประจำชั้นนั้น มีครูทำเป็นส่วนน้อยและครูที่ทำนั้นส่วนใหญ่ทำเพียง ๑-๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ อันเป็นผลต่อการเรียนการสอนทำให้ครูมีเวลาในการเตรียมการสอนและศึกษาค้นคว้าได้เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า ครูส่วนใหญ่เตรียมการสอนล่วงหน้าตลอดสัปดาห์และล่วงหน้าทุกวัน

๓. ด้านปัญหาการใช้ครู ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาที่มีครูไม่เพียงพอ ครูมีความสามารถไม่ตรงกับวิชาที่สอน และครูไม่ชอบสอนในบางวิชา ถึงแม้ผลการวิจัยสถานภาพการปฏิบัติงานของครูจะพบว่า มีครูมากกว่าร้อยละ ๗๐ ได้สอนตรงตามความรู้ที่ได้ศึกษามา แต่จำนวนครูอีกร้อยละ ๒๐ เศษ ที่ไม่ได้สอนตรงตามรู้นั้น ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับบริหารคลังกล่าว ซึ่งสาเหตุอาจเนื่องมาจากมีการบรรจุไม่ตรงตามคุณวุฒิที่โรงเรียนต้องการ การแบ่งสายงานและการจัดครูให้ทำงานอื่น ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการทำงานไม่ตรงตามความสามารถหรือวุฒิ โรงเรียนขาดครูที่สามารถสอนหลายวิชาหรือครูเฉพาะวิชา เช่น วิชาศิลปปฏิบัติเป็นต้น และการใช้วิธีสอบคัดเลือกครูปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้ได้ครูที่มีคุณภาพแท้จริง นอกจากนี้ยังมิได้มีการวิเคราะห์ว่า คุณวุฒิใดที่เหมาะสม และอะไรคือคุณภาพที่ดีสำหรับบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา

^๑ เรื่อง เจริญชัย, "การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา," ใน รายงานการสัมมนาเรื่องการหามาตรการเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเทคนิคในการหาแหล่งเงินเพื่อจัดการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๗), หน้า ๘.

๔. จากการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและของครูที่มีต่อการปฏิบัติงานของครู ปรากฏผลว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและของครูส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ทั้งนี้อาจจะเป็นผลมาจากปัญหาการใช้ครูในข้อ ๓

๕. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการประมาณค่าความสูญเสียค่าทางการศึกษาที่มีสาเหตุมาจากการลาของครู พบว่า รัฐต้องสูญเสียเงินไปเนื่องจากการลาของครูทุกประเภท ประมาณ ๑๒,๘๓๒,๒๘๐.๕๐ บาท นับว่าเป็นจำนวนเงินที่มาก ซึ่งในเรื่องการลาของครูนี้เป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพราะเป็นธรรมชาติที่ครูจะต้องมีการเจ็บป่วย หรือมีเหตุุระจำเป็นส่วนตัวบางประการ ที่ทำให้ไม่สามารถมาสอนได้ตามปกติ และในการลาทั้ง ๒ ประเภทนั้น ปรากฏว่ามีการลาป่วยมากที่สุด และลาศึกษาต่อหรือฝึกอบรม ลากิจ ลาคลอด ลาอุปสมบท ลาระกมเข้ารับราชการทหาร มากรองลงมาตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้มีการลาป่วยมาก และเป็นการลาที่สะดวกกว่าการลาประเภทอื่น เพราะครูสามารถที่จะลาได้โดยส่งใบลาภายหลัง

ข้อเสนอแนะ

การใช้ครูในระดับมัธยมศึกษาชั้นต้นถ้าเป็นไปในลักษณะที่เหมาะสมแล้ว ครูย่อมจะมีขวัญดี ทำงานอย่างเต็มที่ด้วยความตั้งใจจริง อันจะยังผลให้การเรียนการสอนในโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงการใช้ครูในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑. กรมสามัญศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูในระดับมัธยมศึกษาที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีได้ศึกษาต่อมากขึ้น เพราะนอกจากเพื่อประสิทธิภาพในการสอนของครูแล้วยังเป็นการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูอีกด้วย แต่ทั้งนี้การอนุญาตให้ครูลาศึกษาต่อควรเป็นไปตามแผนของโรงเรียน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการขาดแคลนครูเพิ่มภาระแก่ครูที่สอนแทน โรงเรียนอาจจะไม่ได้รับประโยชน์ในวิชาที่ครูไปศึกษาต่อ และรัฐจะต้องใช้จ่ายเงินในระหว่างที่ครูลาศึกษาต่อไปเป็นจำนวนมาก

๒. เพื่อให้การใช้ครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรตอบแทนครูตามปริมาณงานและความรับผิดชอบ เช่น มีเงินเดือนมาตรฐาน (Basic Salary) บวกชั่วโมงที่สอน

๓. การจัดสรรอัตราค่าจ้างครูให้กับโรงเรียนควรจะได้มีการสอบถามไปยังโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบความต้องการและความจำเป็นของแต่ละโรงเรียน เพราะเมื่อโรงเรียนได้รับครูตามความต้องการและความจำเป็นแล้ว จะทำให้โรงเรียนมีความคล่องตัวในการบริหารงานค่านุเคราะห์ และทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

๔. การจัดอบรมครูต่าง ๆ ที่ทำอยู่นั้นเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลือง ควรคิดหาวิธีที่จะจัดอบรมครูโดยประหยัดงบประมาณกว่าในปัจจุบัน เช่น อาจใช้คู่มือครู หรืออบรมทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจจะศึกษาต่อไป

๑. การวิจัยครั้งนี้แบบสอบถามที่ใช้อาจยังไม่สมบูรณ์คือพอ จึงควรที่ผู้วิจัยต่อไปจะได้ปรับปรุงข้อความให้รัดกุมยิ่งขึ้น และแบบสอบถามที่ได้รับคืนยังมีจำนวนไม่มากพอที่จะเป็นหลักฐานได้อย่างสมบูรณ์ จึงควรพยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้มากกว่าการวิจัยในครั้งนี้

๒. ควรเพิ่มจำนวนตัวอย่างประชากรให้มากกว่านี้ เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

๓. ควรขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยให้นักเรียน ผู้ปกครอง ศึกษานิเทศก์อำเภอ และศึกษานิเทศก์จังหวัด เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรด้วย เพื่อจะได้

เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างกลุ่มค้ำ และในการเปรียบเทียบดังกล่าวควรใช้วิธีการอื่นประกอบค้ำ นอกเหนือไปจากการใช้แบบสอบถาม เช่น การสัมภาษณ์และการสังเกตโดยตรง เป็นต้น

๘. ควรทำการวิจัยการใช้ครูโดยเฉพาะค้ำใดค้ำหนึ่งให้ลึกซึ้งลงไป เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการใช้ครูค้ำนั้น ๆ โดยเฉพาะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย